

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **«КАДАСТР ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ»**
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
193 – «ГЕОДЕЗІЯ ТА ЗЕМЛЕУСТРІЙ»
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»

КРЕМЕНЧУК 2018

Методичні вказівки щодо виконання практичних робіт із навчальної дисципліни «Кадастр природних ресурсів» для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальності 193 – «Геодезія та землеустрій» освітнього ступеня «Магістр»

Укладач к. б. н., доц. Н. П. Гальченко

Рецензент старш. викл., Л. М. Козарь

Кафедра геодезії, землевпорядкування та кадастру

Затверджено методичною радою Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Протокол № _____ від _____

Голова методичної ради _____ проф. В. В. Костін

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Перелік практичних робіт.....	6
Практична робота № 1 Кадастрова структуризація території України	6
Практична робота № 2 Порядок ведення державного лісового кадастру.....	12
Практична робота № 3 Склад даних кадастру використання водних ресурсів	23
Практична робота № 4 Організація та ведення кадастру земель природно-заповідного фонду	27
Список літератури.....	30
Додаток А Критерії оцінювання знань студентів.....	33

ВСТУП

Методичні вказівки мають допомогти студентам денної та заочної форм навчання у вивченні навчальної дисципліни «Кадастр природних ресурсів».

Метою вивчення навчальної дисципліни є вивчення студентами значення природних ресурсів у житті людини, структури природно-ресурсного потенціалу України, вивчення складових частин кадастрів природних ресурсів держави та методів їх обліку й оцінювання з метою отримання достовірних і необхідних даних про їх правовий природний та господарський стан для організації раціонального використання та охорони, ознайомлення з основними законодавчими та нормативними документами, що регламентують функціонування кадастрів природних ресурсів.

Завданнями навчального курсу є вивчення структури природно-ресурсного потенціалу України, складових частин кадастрів природних ресурсів та завдань, які вони розв'язують; ознайомлення з методами складання і ведення кадастрів природних ресурсів; освоєння нормативно-правових засад використання природно-ресурсного потенціалу України; дослідження сучасного стану кадастрів природних ресурсів та їх значення в організації раціонального використання природно-ресурсного потенціалу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретичні засади кадастру природних ресурсів;
- нормативно-правову базу, яка забезпечує здійснення кадастру природних ресурсів;
- методичні особливості ведення окремих кадастрів природних ресурсів;
- сучасні методи оцінювання природних ресурсів;

уміти:

- визначати основні категорії природних ресурсів;
- зображати територіальні закономірності природних ресурсів на планово-картографічній підставі;

- користуватися звітними та статистичними матеріалами Держгеокадастру України;
- виділяти розташування обмежень щодо використання земельних ділянок;
- визначати кадастровий номер земельної ділянки;
- виділяти й аналізувати основні характеристики водного, лісового та інших видів кадастрів.

Практичні роботи виконують після опрацювання рекомендованої літератури та відповідного лекційного матеріалу.

Кожен студент отримує електронну версію методичних вказівок.

Звіт з практичної роботи оформлюють на аркушах форматом А4 відповідно до завдань проведення практичної роботи та подають для захисту викладачеві. У звіті наводять мету, завдання та стисло відповідь на контрольні питання.

Оцінка кожної практичної роботи визначається викладачем за якістю захисту згідно з відповідями на контрольні питання.

Критерії оцінювання практичних робіт наведено в додатку А.

Розподіл балів, що отримують студенти за результатами вивчення навчальної дисципліни «Кадастр природних ресурсів», наведено у таблиці 1.

Таблиця 1 – Розподіл балів за видами робіт

Вид занять	Сума
Лекції	10
Практичні роботи	20
Поточний контроль:	
модульний контроль № 1	20
модульний контроль № 2	20
Підсумковий тест (залік)	30
Усього:	100

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

Практична робота № 1

Тема. Кадастрова структуризація території України

Мета: ознайомити із законодавчо-правовими підставами кадастрової структуризації природних ресурсів

Короткі теоретичні відомості

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановив, що для обліку кількісних, якісних та інших характеристик природних ресурсів, обсягу, характеру та режиму їх використання ведуться державні кадастри природних ресурсів [1]. Однак вичерпний перелік кадастрів у цьому законі не наводиться, а аналіз чинного законодавство України дозволяє скласти такий їх перелік:

- державного земельного кадастру,
- державний лісовий кадастр,
- державний водний кадастр,
- державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Державний земельний кадастр

Ведення державного земельного кадастру регулюються такими нормативно-правовими актами Земельним кодексом України [2], Законом України «Про Державний земельний кадастр» [3], Постановою Кабінету Міністрів (КМУ) «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» [4], Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства «Про затвердження Порядку адміністрування Державного земельного кадастру» та низкою інших [5].

Закон України «Про Державний земельний кадастр» визначив державний земельний кадастр як єдину державну геоінформаційну систему відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну

характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами [3].

Державний земельний кадастр ведеться з метою інформаційного забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб під час:

- регулювання земельних відносин;
- управління земельними ресурсами;
- організації раціонального використання та охорони земель;
- здійснення землеустрою;
- проведення оцінювання землі;
- формування та ведення містобудівного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів;
- справляння плати за землю.

Лісовпорядкування, державний облік лісового фонду, державний лісовий кадастр

Ведення цього кадастру регламентується Лісовим кодексом України (ЛКУ) [6], Указом Президента України «Про Положення про Державне агентство лісових ресурсів України» [7], Постановою КМУ «Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів» [8], Наказом Державного комітету лісового господарства України «Про затвердження Інструкції про порядок ведення державного лісового кадастру і первинного обліку лісів» [9], Постановою КМУ «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» [10].

Відповідно до ст. 49 ЛКУ, державний лісовий кадастр на території України ведеться з метою ефективної організації охорони і захисту лісів, раціонального використання лісового фонду України, відтворення лісів, здійснення систематичного контролю за якісними і кількісними змінами лісів, водночас підставою для його ведення є державний земельний кадастр [6].

Державний лісовий кадастр – системні відомості про розподіл лісового фонду між власниками лісів і постійними лісокористувачами, поділ лісів за

категоріями залежно від їхніх функцій, а також грошову оцінку та інші дані, що характеризують кількісний і якісний стан лісів [6].

Державний лісовий кадастр і державний облік лісів містять систему відомостей і документів про:

- правовий режим лісового фонду та розподіл його між користувачами;
- якісний і кількісний стан лісового фонду;
- поділ лісів за групами та класифікація за категоріями захищеності;
- економічну оцінку та інші дані, необхідні для раціонального ведення лісового господарства та оцінку результатів господарської діяльності в лісовому фонді.

Державний лісовий кадастр ведеться з метою забезпечення ефективної організації, охорони і захисту лісів, раціонального використання лісового фонду, відтворення лісів, здійснення систематичного контролю за якісними і кількісними змінами в лісовому фонді.

Державний водний кадастр

Ведення державного водного кадастру регулюється Водним кодексом України [11], Постановою КМУ «Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру» [12].

Державний водний кадастр являє собою систематизований звід відомостей про:

- поверхневі, підземні, внутрішні морські води та територіальне море;
- обсяги, режим, якість і використання вод (водних об'єктів);

водокористувачів (окрім вторинних).

До державного водного кадастру внесені також відомості про водогосподарські об'єкти, що забезпечують використання води, очищення та скидання зворотних вод, а саме:

- споруди для акумуляції та регулювання поверхневих і підземних вод;
- споруди для забору та транспортування води;
- споруди для скиду зворотних вод;

– споруди, на яких здійснюється очищення зворотних вод (з оцінкою їх ефективності).

Державний водний кадастр складається з трьох розділів: поверхневі води; підземні води і водокористування.

Дані державного водного кадастру використовуються для:

1) поточного і перспективного планування використання вод та здійснення водоохоронних заходів;

2) розміщення виробничих сил на території країни;

3) складання схем комплексного використання та охорони вод і водогосподарських балансів;

4) проектування водогосподарських, транспортних, промислових та інших підприємств і споруд, пов'язаних з використанням вод;

5) прогнозування змін гідрологічних і гідрогеологічних умов, водності річок та якості вод;

6) розроблення заходів щодо підвищення ефективності роботи водогосподарських систем;

7) нормування водоспоживання і водовідведення, а також показників якості вод;

8) розроблення заходів щодо запобігання шкідливій дії вод та ліквідації її наслідків;

9) здійснення державного контролю за проведенням заходів для раціонального використання та охорони вод;

10) регулювання взаємовідносин між водокористувачами, а також між водокористувачами та іншими підприємствами, організаціями і установами.

Кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Ведення кадастру здійснюється відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд» [13], Наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища «Про затвердження Інструкції про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» [14].

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду є системою необхідних і достовірних відомостей про природні, наукові, правові й інші характеристики територій та об'єктів, що належать до складу природно-заповідного фонду.

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду ведеться з метою оцінювання складу та перспектив розвитку природно-заповідного фонду, стану територій та об'єктів, що належать до нього, організації їх охорони й ефективного використання, планування наукових досліджень, а також забезпечення державних органів, заінтересованих підприємств, установ та організацій відповідною інформацією, необхідною для вирішення питань соціально-економічного розвитку, розміщення продуктивних сил та в інших цілях, передбачених законодавством України.

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду містить відомості про правовий статус, належність, режим, географічне положення, кількісні та якісні характеристики цих територій та об'єктів, їх природоохоронну, наукову, освітню, виховну, рекреаційну й іншу цінність.

Мета ведення кадастру:

1) оцінювання складу та перспектив розвитку природно-заповідного фонду, стану територій та об'єктів, що належать до нього, організації їх охорони й ефективного використання, планування наукових досліджень;

2) забезпечення державних органів, заінтересованих підприємств, установ та організацій відповідною інформацією, необхідною для вирішення питань соціально-економічного розвитку, розміщення продуктивних сил та в інших цілях, передбачених законодавством України.

Кадастр мінеральних ресурсів

Ведення кадастру мінеральних ресурсів. Із 1927 року в Україні ведеться реєстр (кадастр) корисних копалин: на кожне родовище корисних копалин заводять спеціальний паспорт і реєстраційну карту. У паспорті зазначають назву родовища, кількість запасів тощо. Реєстраційну карту складають на підставі топографічної з нанесенням меж родовища.

Сучасний кадастр мінеральних ресурсів є систематизованою науково обґрунтованою сукупністю вірогідних відомостей щодо обліку, рівня промислового використання запасів корисних копалин і господарської діяльності гірничодобувних підприємств, економічного оцінювання родовищ корисних копалин і перспектив розширення мінерально-сировинної бази промисловості.

Національна акціонерна компанія «Надра України» взяла участь у презентації інтернет-ресурсу, де кожен може отримати доступ до публічної карти мінеральних ресурсів України. Портал містить інформацію про 20 тисяч родовищ та 117 видів корисних копалин, які виявлено в надрах нашої країни.

Такий масив інформації, який накопичувався вітчизняними геологами кілька десятиліть, відкривається вперше та знаходиться у вільному доступі на сайті: <http://minerals-ua.info/>.

Завдання до теми

1. Проаналізувати законодавчо-правові підстави кадастрової структуризації природних ресурсів.

Контрольні питання

1. Охарактеризувати основні законодавчо-нормативні акти кадастру природних ресурсів.

2. Що містить державний земельний кадастр та які основні принципи його ведення?

3. Для кого призначений державний земельний кадастр?

4. Яку систему відомостей і документів містить державний лісовий кадастр?

5. Який систематизований звід відомостей являє собою державний водний кадастр?

6. Де використовуються дані державного водного кадастру?

7. Для яких цілей ведеться державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду?

8. Які відомості містить державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду?

9. Яка мета ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду?

10. Охарактеризувати кадастр мінеральних ресурсів.

Література: [1–14].

Практична робота № 2

Тема. Порядок ведення державного лісового кадастру

Мета: ознайомити із порядком ведення державного обліку лісів та державного лісового кадастру

Короткі теоретичні відомості

Створення лісового кадастру має важливе народногосподарське значення, його дані використовують під час:

- аналізу якісних і кількісних змін земель лісогосподарського призначення;
- визначення потенційних можливостей отримання лісової та похідної продукції на різних землях;
- оцінювання діяльності лісогосподарських підприємств;
- визначення екологічних змін під впливом антропогенного чинника;
- розв'язання завдань, що стосуються управління лісовими ресурсами.

На підставі кадастру здійснюють аналітичні розробки та обґрунтовують лісогосподарські рішення на найближчу перспективу, визначають напрями розвитку і розміщення деревообробної промисловості, целюлозно-паперової сфери обслуговування, природно-рекреаційних комплексів.

Статтею 52 ЛКУ встановлено, що документація державного лісового кадастру ведеться окремо за власниками лісів і постійними лісокористувачами на підставі, зокрема, матеріалів лісовпорядкування. Останні, в силу положень ст. 48 ЛКУ, містять якісну і кількісну характеристику кожної лісової ділянки, комплексну оцінку ведення лісового господарства, що є підставою для

розроблення на засадах сталого розвитку проекту організації та розвитку лісового господарства відповідного об'єкта лісовпорядкування, який має бути екологічно обґрунтованим [6].

Документація державного лісового кадастру ведеться згідно з Інструкцією «Про порядок ведення державного лісового кадастру і первинного обліку лісів» за такими формами [9]:

- форма № 1 «Розподіл лісових ділянок за категоріями у межах категорій лісів»;
- форма № 2 «Розподіл вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за панівними породами за групами віку»;
- форма № 3 «Загальні дані про лісовий фонд у перерізі адміністративно-територіальних одиниць»;
- форма № 4 «Розподіл вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за повнотами та класами бонітетів»;
- форма № 5 «Розподіл вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за 10-річними віковими періодами».

Усі постійні лісокористувачі складають документацію державного лісового кадастру за формами № 1, № 2, № 5.

У форму № 1 «Розподіл лісових ділянок за категоріями в межах категорій лісів» заносять таку інформацію:

- загальна площа вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок;
- площа вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок штучного походження. Сюди належать ділянки лісових культур (географічних, ландшафтних, плантаційних тощо) площею від 0,1 га і більше;
- площа ділянок лісових культур, які станом на рік обліку не переведені у вкриті лісовою рослинністю;
- площа лісових розсадників, плантацій та шкілок усіх видів, дендрологічних садів, а також теплиць і оранжерей, призначених для вирощування садівного матеріалу;
- площа рідколісся;

– площа згарищ та деревостанів, що загинули внаслідок пошкоджень шкідниками, хвороби та стихійних природних явищ і техногенних впливів;

– площа зрубів;

– площа лісових галявин, пустирів, рекультивованих лісових ділянок, призначених для відтворення лісів;

– площа біогалявин, ремізів, майданчиків для підгодівлі диких тварин та птахів, декоративних галявин, місць масового відпочинку, ділянок, не призначених для відтворення лісів;

– площа лісових шляхів (лісових залізниць, лісових автомобільних шляхів, лісових ґрунтових доріг) та просік, лісових протипожежних розривів, лісових осушувальних каналів і дренажних систем, стежок, технологічних коридорів, волоків, візирів, окружних меж;

– нормативна грошова оцінка, яка розраховується у необхідних випадках для практичних цілей за методиками, затвердженими Постановою КМУ України «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів)» [15]; наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Порядку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів» [16]; Постановою КМУ «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення» [17].

У форму № 2 «Розподіл вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за панівними породами та групами віку» заносять:

– загальні показники площі та запасу деревостанів; розподіл площі та запасу деревостанів за групами віку;

– величину загальної середньої зміни запасу.

Величина показника приймається за даними лісовпорядкування або визначається за таблицями класів віку як підсумок загальної середньої зміни запасу за класами віку.

Загальну середню зміну запасу певного класу віку отримують за даними таблиць класів віку (вікових періодів) як частку від ділення запасу певного класу віку на його середнє значення.

Винятком є визначення цієї величини для деревостанів першого класу віку. Приймається, що середня зміна запасу на 1 га першого класу віку становить 40% від величини середньої зміни запасу на 1 га другого класу з перевагою хвойних і 60 % – листяних порід.

Попередньо до таблиці класів віку вносяться усі зміни, що відбулися у лісовому фонді за період після попереднього лісовпорядкування.

Форма № 3 «Загальні дані про лісовий фонд у розрізі адміністративно-територіальних одиниць». Форма складається для міст Києва, районів, міст республіканського та обласного значення для лісів державної власності в розрізі міністерств та інших органів виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні підприємства, установи, організації, які є постійними лісокористувачами, та загалом окремими рядками для лісів комунальної та приватної власності.

Форма № 3 містить у собі 6 підрозділів:

- 1) дані про землі лісогосподарського призначення на території адміністративної одиниці (в зоні діяльності державного лісогосподарського підприємства);
- 2) розподіл деревостанів за повнотами і класами бонітету;
- 3) зміна площі земель лісогосподарського призначення і запасу деревостанів за міжобліковий період;
- 4) характеристика протипожежного впорядкування території;
- 5) характеристика шляхів транспорту;
- 6) підсочка соснових деревостанів, та є найбільш змістовною за обсягом інформації з усіх трьох вищевказаних форм [18].

У відповідні розділи цієї форми заносяться:

- коди адміністративного району або іншої адміністративно-територіальної одиниці;

- розмір території адміністративно-територіальної одиниці у квадратних кілометрах з одним знаком після коми;
- загальна площа лісових ділянок;
- площа лісових ділянок певних категорій лісів, які повинні відповідати даним форми № 1;
- показники, що відповідно характеризують площу вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок, площу, зайняту стиглими і перестійними деревостанами, і площу стиглих і перестійних деревостанів з перевагою хвойних порід;
- показники, що відповідно характеризують величину загального запасу деревостанів, запасу стиглих і перестійних деревостанів і запасів деревостанів з перевагою хвойних порід.

Форма № 4 «Розподіл вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за повнотами та класами бонітетів». Форма складається у вигляді таблиці, у якій по горизонталі наводяться дані, що характеризують розподіл площі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок основних лісотвірних порід за господарствами і групами класів бонітету, а по вертикалі – за групами віку і повноти. Вона складається за спеціальною комп'ютерною програмою тільки для об'єктів, на усю площу яких є база даних з актуальною інформацією щодо характеристики кожної лісової ділянки.

Форма № 5 «Розподіл вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за 10–річними віковими періодами». Форма № 5 складається у розрізі категорій лісів для основних лісотвірних порід у межах 10–річних вікових періодів. У чисельнику наводиться площа в га, у знаменнику – запас деревостанів у тисячах кубічних метрів.

Форми звітів:

1. Періодична № 3-лг (квартальна) «Лісогосподарська діяльність за ___ квартал 20__ року».

2. № 3-лг (річна) та № 3-лг (квартальна) – на юридичних осіб, яким надано у користування або власність ліси, за переліком, визначеним органами державної статистики відповідно до затвердженої методології.

3. № 2-тп (мисливство) (річна) – на юридичних осіб, яким надано у користування мисливські угіддя, за переліком, визначеним органами державної статистики відповідно до затвердженої методології.

Геодезичною підставою державного лісового кадастру є координати поворотних точок об'єктів державного земельного кадастру, відомості топографо-геодезичних знімачів.

До державного лісового кадастру вносяться такі відомості про межі лісництв:

1) повне найменування власника чи постійного лісокористувача згідно ЄДРПОУ;

2) форма власності;

3) найменування лісництва згідно з нормативно-довідковою інформацією лісовпорядкування;

4) площа лісництва;

5) графічне зображення меж лісництва з координатами їх поворотних точок;

6) скорочене найменування суміжних власників чи постійних користувачів згідно з ЄДРПОУ за окремими ділянками межі із землями не лісогосподарського призначення.

До державного лісового кадастру вносяться такі відомості про квартальну мережу лісництв:

1) назва адміністративного району згідно з Державним реєстром географічних назв;

2) повне найменування власника земель чи постійного користувача згідно з ЄДРПОУ;

3) найменування лісництва згідно з нормативно-довідковою інформацією лісовпорядкування;

4) унікальний номер кварталу в межах лісництва;

5) площа кварталу;

6) графічне зображення меж кварталу з координатами їх поворотних точок, текстовим описом та довжиною загалом і за окремими ділянками;

7) інформація про розподіл площі кварталу за категоріями (лісових, нелісових) земель;

8) інформація про розподіл площі кварталу за категоріями лісів;

9) тип рельєфу.

До державного лісового кадастру вносяться такі відомості про земельні лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю:

1) унікальний номер;

2) кадастровий номер земельної ділянки, до складу якої належить лісова ділянка;

3) категорія вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок;

4) (під)категорія лісів, особливо захисна лісова ділянка;

5) площа;

6) графічне зображення меж ділянки з координатами їх поворотних точок;

7) назва основного елемента лісу (видова назва породи);

8) походження;

9) клас бонітету деревостану;

10) вік деревостану;

11) вікова група деревостану;

12) повнота деревостану;

13) запас деревостану;

14) протяжність та ширина для ділянок лінійного типу;

15) грошова оцінка (у необхідних випадках).

До державного лісового кадастру вносяться такі відомості про земельні лісові ділянки не вкриті лісовою рослинністю:

1) унікальний номер;

2) кадастровий номер земельної ділянки, до складу якої належить лісова ділянка;

3) категорія не вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок;

4) (під)категорія лісів, особливо захисна лісова ділянка;

5) площа;

6) графічне зображення меж ділянки з координатами їх поворотних точок;

7) протяжність та ширина для ділянок лінійного типу.

До державного лісового кадастру вносяться такі відомості про нелісові земельні ділянки із складу земель лісогосподарського призначення:

1) унікальний номер;

2) площа;

3) координати поворотних точок меж;

4) категорія нелісових земель.

Номер земельної лісової або нелісової ділянки в державному лісовому кадастрі – це унікальна послідовність цифр, яка присвоюється ділянці під час лісовпорядкування або внесення змін до відомостей державного лісового кадастру. У разі поділу чи об'єднання земельній лісовій (нелісовій) ділянці присвоюється новий номер.

Під час ведення державного лісового кадастру створюються такі тематичні карти-схеми: розподілу вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за панівними породами і групами віку; розподілу лісових ділянок за категоріями; розподілу лісових ділянок за категоріями лісів.

Структурну схему системи реєстрації земель лісогосподарського призначення подано на рис. 2.1.

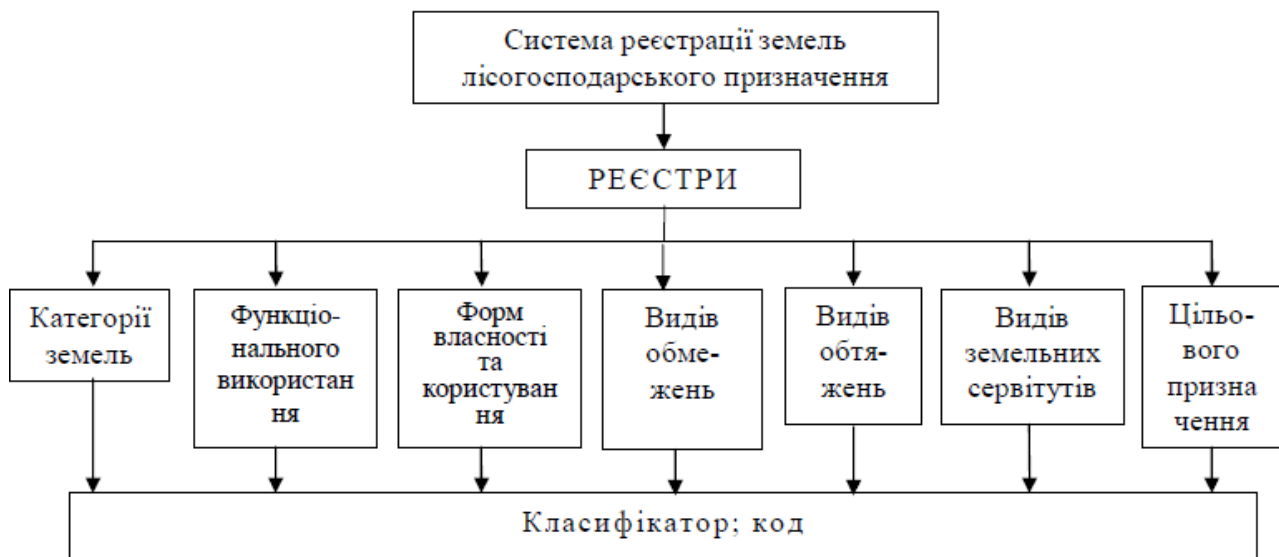

Рис. 2.1 – Структурна схема системи реєстрації земель лісогосподарського призначення

На практиці кадастрове зонування земель лісогосподарського призначення розв’язуватиме суттєві завдання з одержання достовірної та різносторонньої інформації про певну категорію земель, надають можливість створювати і систематично оновлювати інформаційні бази даних, упроваджувати важливі заходи щодо відтворення, охорони та раціонального використання земель лісогосподарського призначення. Структурну схему кадастрового зонування земель лісогосподарського призначення подано на рис.2.2.

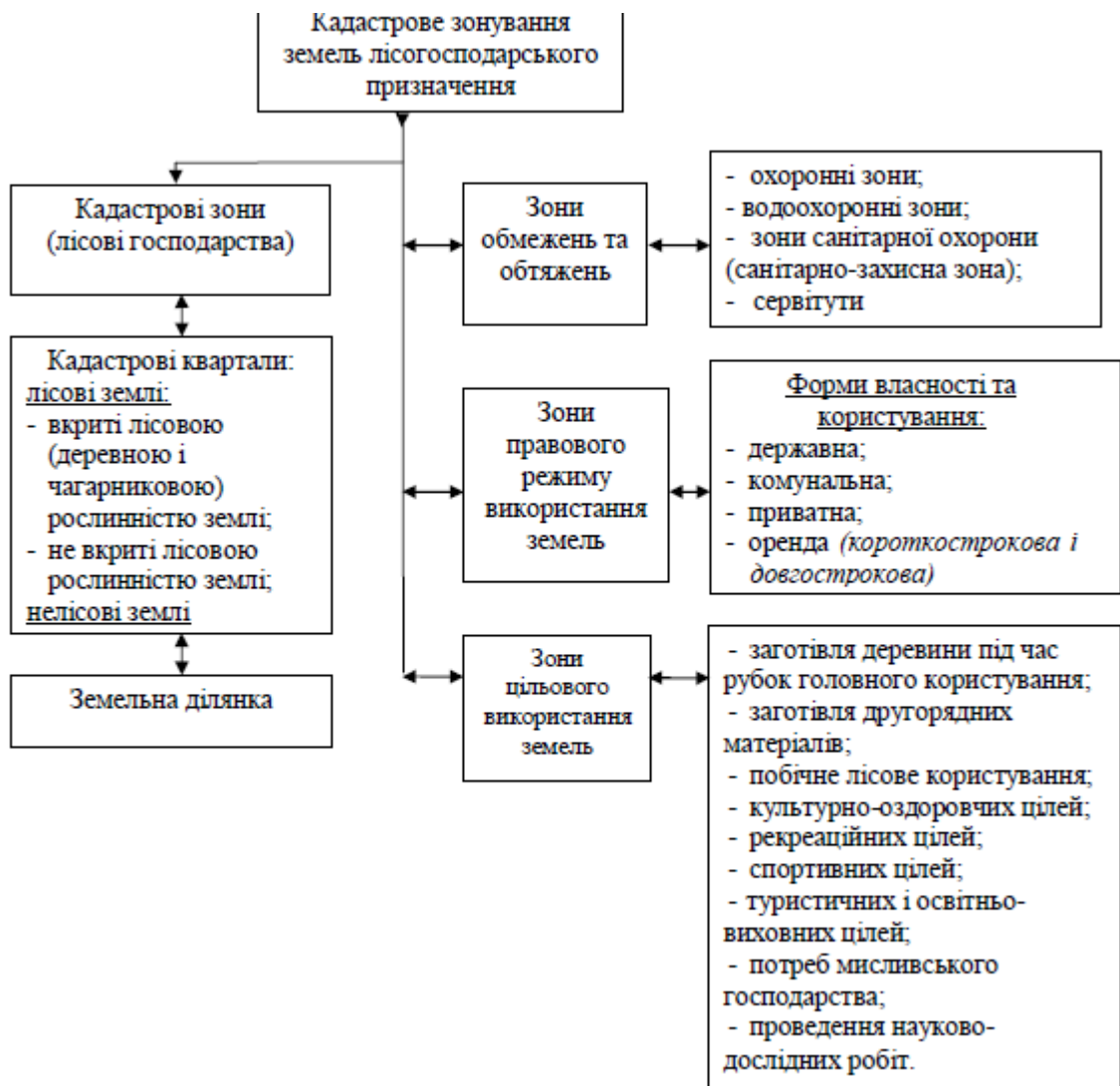

Рис. 2.2. – Структурна схема кадастрового зонування земель лісгосподарського призначення

Кадастрове зонування земель лісгосподарського призначення містить:

- виділення кадастрових зон земель лісгосподарського призначення, що є сукупністю кадастрових кварталів у межах певного лісового господарства;
- виділення кадастрових кварталів у межах кадастрової зони земель певної категорії, що є компактним об'єднанням лісових земель (укритих лісовою деревною та чагарниковою рослинністю та не вкритих лісовою рослинністю земель (рідколісся, згарища, загиблі насадження, зруби, галявини, пустирі, лісові шляхи, просіки, протипожежні розриви) та нелісових земель (сільськогосподарські угіддя, водойми, болота, садиби, споруди, траси ліній електропередач, траси ліній продуктопроводів, траси ліній підземних

комунікацій), що є обмеженими природними або штучними рубежами (річками, струмками, каналами, лісосмугами, шляхами, шляховими й інженерними спорудами, парканами, огорожами, фасадами будівель та іншими лінійними спорудами і рубежами тощо);

– виділення в межах кадастрового кварталу окремих земельних ділянок;

– виділення зон обмежень та обтяжень: охоронні зони, водоохоронні зони, санітарно-захисні зони, сервітути;

– виділення зон правового режиму використання земель за формами власності та користування;

– виділення зон цільового використання земель лісогосподарського призначення за основними видами використання певної категорії земель [19].

Завдання до теми

1. Проаналізувати склад документації державного лісового кадастру.

Контрольні питання

1. Охарактеризувати нормативно-правове забезпечення лісового кадастру.

2. Яка структура документації державного лісового кадастру?

3. Який порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок залежить від виконуваних ними функцій?

4. Надати перелік вимог до ведення документації державного лісового кадастру.

Література: [6; 7, с. 20; 10; 18, с. 354–359; 19].

Практична робота № 3

Тема. Склад даних кадастру використання водних ресурсів

Мета: ознайомити із порядком ведення державного кадастру водних ресурсів

Короткі теоретичні відомості

Державний водний кадастр [11] є систематизованим зведенням відомостей про:

- поверхневі, підземні, внутрішні морські води та територіальне море;
- обсяги, режим, якість і використання вод (водних об'єктів);
- водокористувачів (окрім вторинних).

Державний водний кадастр налічує також відомості щодо водогосподарських об'єктів [12], які забезпечують використання води, очищення та скидання зворотних вод, а саме:

- споруди для акумуляції та регулювання поверхневих і підземних вод;
- споруди для забору і транспортування води;
- споруди для скидання зворотних вод;
- споруди, на яких здійснюють очищення зворотних вод (з оцінюванням їхньої ефективності).

Відповідно до видів водних об'єктів та їхнього використання у державному водному кадастрі виокремлюють такі розділи і підрозділи:

Розділ 1. Поверхневі води.

- 1.1. Водотоки (річки, струмки).
- 1.2. Природні водойми (озера).
- 1.3. Штучні водойми (водосховища, ставки) і канали.
- 1.4. Морські води та джерела.

Розділ 2. Підземні води.

- 2.1. Ґрунтові води.
- 2.2. Підземні води.

Розділ 3. Використання вод.

Виконавцями робіт зі складання державного водного кадастру є визначені Держводагентством, ДСНС та Держгеонадрами спеціалізовані підприємства, установи та організації.

ДСНС за результатами робіт із складання державного водного кадастру за розділом «Поверхневі води» передає відомості (зміни до відомостей) про земельні ділянки до Державного земельного кадастру відповідно до Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами [20].

Держгеонадра за результатами робіт зі складання державного водного кадастру за розділом «Підземні води» передає відомості (зміни до відомостей) про обмеження у використанні земель до Державного земельного кадастру відповідно до Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами [20].

Держводагентством за розділом «Водокористування». Дані щодо ресурсів поверхневих вод, їхньої якості та змін під впливом виробничо-господарської діяльності узагальнюють за:

- водними об'єктами та їхніми ділянками;
- басейнами річок, озерами, внутрішніми морями;
- адміністративними районами, областями і в державі загалом.

Дані щодо ресурсів підземних вод, їхньої якості та змін під впливом виробничо-господарської діяльності узагальнюють стосовно:

- родовищ (басейнів) підземних вод;
- водоносних горизонтів;
- басейнів річок;
- адміністративних районів, областей і держави загалом.

Дані щодо використання вод узагальнюють завдяки створенню:

- каталогу водокористувачів;
- банку даних про ресурси поверхневих і підземних вод та обсяги їхнього використання (забори води).

Три розділи «Державного водного кадастру» містять детальну характеристику поверхневих, підземних вод і водокористувачів.

Державний облік водокористування здійснюється завдяки поданню водокористувачами звітів про використання води за формою № 2ТП-водгосп (річна).

Державний водний кадастр ведеться:

1) ДСНС за розділом «Поверхневі води» у частині проведення постійних гідрометричних, гідрохімічних спостережень за кількісними та якісними характеристиками поверхневих вод згідно з програмою, що затверджується МВС, за погодженням з Мінприроди та Держводагентством;

2) Держводагентством за розділом «Поверхневі води» у частині обліку поверхневих водних об'єктів та за розділом «Водокористування»; Держгеонадрами за розділом «Підземні води».

Порядок ведення державного обліку водокористування затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища. Підприємства і організації, що звітують за формою № 2-ТП (водгосп). Звіти про водокористування складаються за формою, затвердженою про затвердження «Порядку ведення державного обліку водокористування» [21].

Здійснення державного обліку підземних вод на відміну від поверхневих покладено на Державну геологічну службу у складі. Це не в останню чергу обумовлено подвійним правовим режимом підземних вод, котрі є одночасно водним ресурсом і корисною копалиною (Постанова КМУ «Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення») [22].

ДСНС за результатами робіт зі складання державного водного кадастру за розділом «Поверхневі води» передає відомості (зміни до відомостей) про земельні ділянки до Державного земельного кадастру відповідно до «Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами» [20].

Держгеонадра за результатами робіт зі складання державного водного кадастру за розділом «Підземні води» передає відомості (зміни до відомостей) про обмеження у використанні земель до Державного земельного кадастру

відповідно до «Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами» [20].

Держводагентство за результатами робіт зі складання державного водного кадастру за розділом «Поверхневі водні об'єкти» передає відомості (зміни до відомостей) про внесені до нього поверхневі водні об'єкти до Державного земельного кадастру відповідно до «Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами» [20].

Під час ведення державного водного кадастру Держводагентство, ДСНС та Держгеонадра здійснюють:

- планування і виконання робіт з ведення державного водного кадастру;
- розроблення наукових принципів, методичних вказівок та інструкцій з ведення державного водного кадастру;
- форм видання відомостей, що публікуються;
- аналіз, систематизацію та зберігання даних про водні та водогосподарські об'єкти, водні ресурси, їх режим та якість, водокористування, а також про водокористувачів;
- оцінювання стану водних ресурсів та їх використання;
- ведення бази даних державного водного кадастру засобами електронно-обчислювальної техніки;
- забезпечення органів державної виконавчої влади даними державного водного кадастру в необхідному для них обсязі безкоштовно;
- забезпечення даними державного водного кадастру підприємств, установ, організацій та громадян у встановленому порядку.

Завдання до теми

1. Проаналізувати порядок ведення державного кадастру водних ресурсів.
2. Охарактеризувати склад документації державного водного кадастру.

Контрольні питання

1. Охарактеризувати нормативно-правове забезпечення водного кадастру.
2. Яка структура документації водного кадастру?
3. Які об'єкти належать до водного фонду України?

4. Що називають водним кадастром?
5. Яка структура державного водного кадастру?
6. Що містять документи обліку підземних вод?
7. Хто здійснює державний облік підземних вод?

Література: [11; 12; 20; 21; 22].

Практична робота № 4

Тема. Організація та ведення кадастру земель природно-заповідного фонду

Мета: ознайомити із порядком ведення кадастру земель природно-заповідного фонду

Короткі теоретичні відомості

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища за рахунок державного бюджету.

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду містить відомості про правовий статус, належність, режим, географічне положення, кількісні та якісні характеристики цих територій та об'єктів, їх природоохоронну, наукову, освітню, виховну, рекреаційну й іншу цінність [13].

Первинний облік кадастрових відомостей щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється адміністраціями природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків,

зоологічних парків загальнодержавного значення, а також підприємствами, установами та організаціями, у віданні яких перебувають інші території та об'єкти природно-заповідного фонду, за їх рахунок.

Формами кадастрової документації є картки первинного обліку і державні кадастри територій та об'єктів природно-заповідного фонду міст, районів, областей, Автономної Республіки Крим та України.

Зміст кадастрової документації, порядок її складання та строки подання документів первинного обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Інструкція про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України [14] містить документацію кадастру:

Форму 1ДКПЗФ «Картка первинного обліку територій та об'єктів природно-заповідного фонду України».

Заповнення Форми 1ДКПЗФ щодо природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, а також ботанічних садів, дендрологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, зоологічних парків здійснюють адміністрації цих установ ПЗФ.

Заповнені Форми 1ДКПЗФ передаються адміністраціями установ ПЗФ до спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища в Автономній Республіці Крим та територіальних органів Мінприроди в термін до 1 лютого року опублікування даних кадастру.

Картка складається з 28 розділів, що містять інформацію про окремі показники (групи показників). Номер розділу позначається трьома першими розрядами коду. Наприклад: 010 00 000 0000 – назва об'єкта ПЗФ та номер його реєстрації. Номер реєстрації складається з 12 символів (арабських цифр та літер українського алфавіту) на підставі інформації про: значення, категорію,

підпорядкування (в чиєму віданні перебуває), територіальне розташування (АТО) об'єкта ПЗФ та його порядковий номер. Номер реєстрації будується (завдяки кодуванню параметрів, що наведені вище) та присвоюється автоматично під час заповнення центральної бази даних кадастру.

Форму 2ДКПЗФ «Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду України»;

Форму 3ДКПЗФ «Карта-схеми розташування територій та об'єктів ПЗФ України»: регіонів – у масштабі 1:200000, України – в масштабі 1:500000;

Форму 4ДКПЗФ «Зміни у складі природно-заповідного фонду України».

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду містить відомості про правовий статус, належність, режим, географічне положення, кількісні та якісні характеристики цих територій та об'єктів, їх природоохоронну, наукову, освітню, виховну, рекреаційну й іншу цінність [23].

Ведення кадастру покладено на Міністерство екології та природних ресурсів (Мінприроди) відповідно до ст. 59 зазначеного Закону та Указу Президента України «Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України» [24]. Відповідно до Інструкції опублікування даних кадастру здійснюється один раз на 5 років (за станом на 1 січня відповідного року).

Завдання до теми

1. Ознайомитися із заповненням картки первинного кадастру ПЗФ.

Контрольні питання

1. Охарактеризувати нормативно-правове забезпечення кадастру земель природно-заповідного фонду.
2. Яка структура документації кадастру земель природно-заповідного фонду?
3. Надати перелік вимог до ведення документації кадастру земель природно-заповідного фонду.

Література: [13; 14; 23, с. 306].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 05.10.2018).
2. Земельний Кодекс України від 25 жовт. 2001 р. № 2768-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.09.2018).
3. Про Державний земельний кадастр : Закон України від 07 лип. 2011 р. № 3613-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> про державний земельний кадастр (дата звернення: 05.09.2018).
4. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру : Постанова КМУ від 17 жовт. 2012 р. № 1051. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012> (дата звернення: 12.09.2018).
5. Про затвердження Порядку адміністрування Державного земельного кадастру : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства від 27 груд. 2012 р. № 836. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0153-13> (дата звернення: 02.11.2018).
6. Лісовий кодекс України від 21 січн. 1994 р. URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/> лісовий (дата звернення: 02.09.2018).
7. Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : Указ Президента України від 08 жовт. 2014 р. № 521. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-п> (дата звернення: 02.08.2018).
8. Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів : Постанова КМУ від 20 черв. 2007 р. № 848. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-2007> (дата звернення: 22.07.2018).
9. Про затвердження Інструкції «Про порядок ведення державного лісового кадастру і первинного обліку лісів» : Наказ Державного комітету лісового господарства від 01 жовт. 2010 р. № 298. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1267-10> (дата звернення: 20.07.2018).

10. Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок : Постанова КМУ від 16 трав. 2007 р. № 733. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1267-10> (дата звернення: 22.09.2018).

11. Водний кодекс України від 06 черв. 1995 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/213/95> (дата звернення: 02.09.2018).

12. Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру : Постанова КМУ від 08 квіт. 1996 р. № 413. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/413-96> (дата звернення: 20.09.2018).

13. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 черв. 1992 р. № 2456-ХІІ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (дата звернення: 02.09.2018).

14. Інструкція про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : Наказ Мінприроди України від 16 лют. 2005 р. № 67. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0298-05> (дата звернення: 02.08.2018).

15. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів) : Постанова КМУ від 23 лист. 2011 р. № 1278. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/413-96> (дата звернення: 20.09.2018).

16. Про затвердження Порядку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України 25 лист. 2016 р. № 489. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1647-16> (дата звернення: 02.11.2018).

17. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення : Постанова КМУ від 16 лист. 2016 р. № 831. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2016-п> (дата звернення: 02.11.2018).

18. Євстігнєєв А. С. Правове регулювання ведення державного лісового кадастру та обліку лісів як засіб забезпечення екологічної безпеки. *Форум*

права. 2010. № 4. С. 354–359. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10eaczeb.pdf> (дата звернення: 02.08.2018).

19. Хавар Ю. С. Організаційно-технічне забезпечення функціонування кадастру земель лісогосподарського призначення : автореф. дис. на здобуття ступеня к-та техн. наук : 05.24.04. Львів, 2012. 20 с.

20. Порядок інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 черв. 2013 р. № 483. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2013-п> (дата звернення: 02.10.2018).

21. Про затвердження Порядку ведення державного обліку водокористування : наказ Міністерство екології та природних ресурсів України від 16 бер. 2015 р. № 78. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0382-15> (дата звернення: 02.10.2018).

22. Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення : Постанова КМУ від 12 груд. 1994 р. № 827. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP940827.html (дата звернення: 02.10.2018).

23. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / за заг. ред. М.Д.Гродзинського, М. П. Стеценка. Київ : Наукова думка, 2003, 306 с.

24. Про затвердження Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України : Постанова КМУ від 21 січ. 2015 р. № 32. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32-2015-п> (дата звернення: 02.10.2018).

Таблиця А.1 – Критерії оцінювання знань студентів

Номер роботи	Тема	Критерії оцінювання	Оцінки у балах	Максимальний бал
1	Кадастрова структуризація території України	Відвідування заняття Виконання роботи Захист звіту	0,5 0,5 4,0	5
2	Порядок ведення державного лісового кадастру	Відвідування заняття Виконання роботи Захист звіту	0,5 0,5 4,0	5
3	Склад даних кадастру використання водних ресурсів	Відвідування заняття Виконання роботи Захист звіту	0,5 0,5 4,0	5
4	Організація та ведення кадастру земель природно-заповідного фонду	Відвідування заняття Виконання роботи Захист звіту	0,5 0,5 4,0	5

Методичні вказівки щодо виконання практичних робіт із навчальної дисципліни «Кадастр природних ресурсів» для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальності 193 – «Геодезія та землеустрій» освітнього ступеня «Магістр»

Укладач к. б. н., доц. Н. П. Гальченко

Відповідальний за випуск зав. кафедри геодезії, землевпорядкування та кадастру В. В. Артамонов

Підп. до др. _____. Формат 60x84 1/16. Папір тип. Друк ризографія.
Ум. друк. арк. _____. Наклад _____ прим. Зам. № _____. Безкоштовно.

Видавничий відділ
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600